

difficultas in sexto argumento tacta, quia nullum est inconveniens, nec res magna admiratione digna, quod modus aliquis spiritalis, qualis est illa dependentia, pendeat quoad individuationem suam a principio materiali, ad eum modum quo anima individuari dicitur ex habitudine ad corpus. Atque hæc via est probabilis ad satisfaciendum proposito argumento. Nihilominus mihi probabilius videtur illas actiones esse essentialiter diversas, quia et nullum est indicium sufficiens unitatis essentialis, et sunt multa quæ diversitatem essentialem plurimum indicant. Prior pars probatur, quia nullum est indicium unitatis essentialis, nisi unitas termini, seu formæ productæ; hoc autem insufficient est, primo, quia etiam res producta per creationem et generationem potest esse eadem, et non est propterea dicendum generationem et creationem esse actiones ejusdem speciei. Secundo, quia, ut D. Thom., 1. 2, q. 1, a. 3, et aliis locis docet, actio sumit speciem a principio agendi, quod saltem hoc sensu verum est, quod ad ejus specificationem non tantum terminus, sed etiam principium agendi concurrat, quod est satis consentaneum rationi, quia actio est essentialiter dependentia; dependentia autem ut sic tam essentialem habitudinem dicit ad principium a quo fluit, quam ad rem ad quam tendit. Ac denique, quia novum non est, actiones vel actus, qui versantur circa eandem rem vel objectum, quasi materialiter sumptum, distingui ex modo tendendi in illud; sic ergo distingui potuerunt hæc dependentiæ. Posterior vero pars declaratur, quia hæc dependentia seu actio, qua gratia fit per vocem vel aquam, est non solum supra naturam hominis vel aquæ, sed etiam præter naturam ipsius gratiæ; altera vero actio, quæ fit a solo Deo, est illi connaturalis: hæc autem tanta diversitas plus quam distinctionem numericam indicat. Deinde, quia, si actio ejusdem formæ cum concursu causæ materialis, vel sine illo, est speciei diversa, cur non magis erit diversa speciei, actio ejusdem formæ spiritalis per instrumentum materiale, vel sine illo? magis enim ex modo videntur differre hæc actiones quam illæ; unde, si hic negatur distinctio specifica, nunquam poterit cum fundamento affirmari inter actiones quibus eadem res producitur vel conservatur.

106. Hac ergo sententia supposita, ad difficultatem in sexto argumento positam, concedendum est hujusmodi actionem talem esse, ut ex vi suæ essentiæ seu speciei postulet ut

fiat medio instrumento supernaturaliter elevato, seu (quod idem est) ut essentialiter dicat transcendentem habitudinem, non solum ad Deum ut principale agens, sed etiam ad creaturam ut operantem instrumentaliter per potentiam obedientialem. Neque hoc est inconveniens, singulare, aut novum in humanitate Christi, aut instrumentis ejus, nam in habitibus supernaturalibus gratiæ et virtutum infusarum, fatendum est habere essentialem habitudinem ad spirituales substantiam vel potentiam, quatenus est capax eorum per potentiam obedientialem, quia, cum sint formæ accidentales, essentialiter dicunt habitudinem ad subjectum earum capax; et similiter actus supernaturales spiritalium potentiarum, cum natura sua immanentes sint, etiam dicunt connaturalem habitudinem ad suas potentias tanquam ad principia a quibus elici debent, etiamsi illæ per potentiam obedientialem eos eliciant. Potest autem aliquis probabiliter dicere illam actionem, seu dependentiam gratiæ, quæ fit medio instrumento, quamvis ex vi suæ specificæ rationis dicat habitudinem ad potentiam obedientialem, non tamen determinate ad potentiam quæ sit in instrumento materiali, aut in instrumento immateriali, sed indifferenter, quantum est ex ratione specifica, quamvis in individuo aliquod horum determinate respiciat; illa enim diversitas in hujusmodi principiis materialis est, quantum spectat ad rationem et modum agendi, et ideo non videtur sufficere ad diversitatem specificam actionum, sed ad individualement tantum. Quod si hoc verum est, facillius redditur difficultas tacta in sexto argumento de habitudine hujus dependentiæ ad rem materiale; dicendum est enim, ex vi suæ rationis specificæ præcise, respicere agens instrumentale per potentiam obedientialem; quod vero illud sit corporeum, per accidens est ad talem specificam rationem, et non est inconveniens quod ad individuationem talis dependentiæ possit requiri.

107. Adde vero ultimo, etiamsi demus actiones illas per instrumentum materiale et spirituale inter se specie differre, non esse inconveniens modum aliquem spirituales ex specifica ratione sua dicere intrinsecam habitudinem ad rem materiale; nam, si verum est phantasma esse instrumentum ad producendam speciem intelligibilem, id necessario dicendum erit de dependentia seu actione per quam talis species fit, et, si verum est relationem identitatis genericæ inter

duas substantias esse realem, in Angelo potest esse relatio realis spiritalis, quæ habeat pro termino rem materiale; et spiritalis scientia censetur habere realem habitudinem ad objectum a quo mensuratur, etiamsi illud materiale sit. Et ratio est, quia, cum hic terminus non sit forma intrinseca alterius rei, quæ dicit habitudinem ad ipsum, non est inconveniens quod sit diversæ rationis quoad modum essendi. Idque longe facilius et evidentius est, quando ille modus, qui talem dicit habitudinem, supernaturalis est, et in se, et illi etiam rei quam modificat, et suo modo afficit, qualis est hic modus dependentiæ de quo nunc agimus; talis enim actio non potest nisi supernaturaliter fieri, et gratiæ etiam ipsi, quæ per illam fit, præternaturalis est. Neque est mirum, nec singulare, quod res spiritalis aliquam habitudinem ad rem materiale habere possit; Deus enim infinitis et miris modis potest creaturas suas immutare; multo enim admirabilius est quod materiali corpori et sanguini Christi contulerit modum unionis ad divinam Verbi personam; nam ille modus, cum sit in re materiali, materialis est, et tamen habitudinem dicit ad rem maxime spirituales, qualis est divinum Verbum; et alia exempla possunt in divinis operibus facile considerari.

Solvuntur septimum et octavum argumentum.

108. Septimum argumentum postulabat aliam difficultatem de specificatione hujus potentiae, et distinctione vel identitate ejus cum rebus in quibus reperitur; sed hæc tractata sufficienter sunt in discursu hujus sectionis, et omnia, quæ in illo argumento tanguntur, conferre possunt ad confirmandam doctrinam traditam. Quomodo autem intelligendum sit principium illud, in quo argumentum nitebatur, scilicet, potentias specificari per actus, declaratum jam est, nimirum, intelligendam esse de his rebus quæ ex primaria institutione sua facultates sunt ad tales actus ordinate, et naturaliter coaptatæ, quod non convenit huic potentiae obedientiali, ut dictum est.

109. *An potentia obedientialis sit finita vel infinita.* — Octavum argumentum aliam insinuat difficultatem, nimirum, hæcne obedientialis potentia finita dicenda sit, vel potius infinita. Sed hæc etiam difficultas est facillima ex dictis, si in generali tantum de illa loquamur; nam in particulari multa possunt in ea inculcari, quæ sunt quidem difficillima,

non tamen pertinent ad præsentem considerationem. Itaque in hac difficultate loqui possumus, aut de infinitate extensiva ex parte objecti, aut de infinitate intensiva aut entitativa talis potentiae. Priori modo, negari non potest quin hæc potentia seu activitas instrumentalis creaturæ in ordine ad Deum sit aliquo modo illimitata et infinita in sua ratione, scilicet, instrumenti. Primo quidem ex parte perfectionis intensivæ, quam potest producere in effectu; licet enim non possit infinitum producere, ut nunc suppono, potest tamen in infinitum semper intensiorem effectum producere, quod satis est ad infinitatem potentiae in suo genere, ut est in philosophia notum, atque hoc modo est in voluntate et in intellectu fundamentum, ut elevari possint ad efficiendum visionem vel dilectionem Dei in quavis intensione, etiam si in infinitum procedatur; et eodem modo aqua, sicut potest esse instrumentum ad producendos quatuor gradus gratiæ, ita ad producendos centum gradus, aut mille, et sic in infinitum. Secundo esse potest hæc illimitatio in varietate et multitudine effectuum diversarum rationum, in quibus procedi etiam potest in infinitum; nam, qua ratione elevata fuerunt verba Christi ad producendam gratiam, vel ad convertendam substantiam panis in corpus suum, potuerunt etiam elevari ad quoscunque alios effectus, ubi specialis repugnantia inventa non fuisset. Tertio, potest hæc infinitas considerari in modo agendi, quia per hanc activitatem immutantur res, non tantum ad formas naturales, sed etiam ad supernaturales, nec solum naturali modo, sed etiam præternaturali et supernaturali; hoc autem indicat illimitatum quemdam modum operandi, et hæc tota illimitatio includitur in illo quasi objecto, cum dicemus hanc potentiam sese extendere ad omnem actionem instrumentalem, in qua specialis repugnantia inventa non fuerit.

110. *De instrumentis ad actus vitales.* — Jam vero in particulari inquirere an hæc vel illa actio involvat hanc repugnantiam, in infinitum esset procedere, et a nostro instituto alienum; de duabus autem actionibus solet esse specialis difficultas, et utraque potest ad Christi humanitatem pertinere. Una est actio creationis, an illi specialiter repugnet dicere respectum dependentiæ ad instrumentum creatum, de qua nonnihil attingemus sectione ultima hujus disputationis. Altera est de actione seu actu vitali, de quo jam supra diximus non repugnare quod fiat per princi-

pium instrumentale, etiam quatenus vitalis est, seu talem denominationem recipit a principio a quo fluit et in quo recipitur, dummodo principium illud vitale sit intrinseca facultas formæ vitalis ut sic. Hic vero ulterius quæri potest an principium extrinsecum, et de se non vitale, possit esse instrumentum ad elicendum actum vitalem, ut, verbi gratia, an Christus per humanitatem suam tanquam per instrumentum possit in nobis efficere actus seu motiones vitales. De qua re possent multa dici, sed quia in aliis locis tanguntur, et dubitatio hæc nimium amplificata est, dico breviter, eo modo, quo Deus in nobis efficit hos actus vitales, posse illos efficere per instrumenta creata extrinseca, inanimata ac materialia; non posse autem Deum ita efficere hos actus in nobis, ut ex vi solius influxus divini actus vitales sint in nobis sine influxu nostro, cum hæc denominatio ab hoc influxu formaliter sumatur, vel ad illam essentialiter requiratur, ut nunc suppono. Sed potest Deus influxu suo nobiscum efficere in nobis hos actus, vel etiam excitare, aut facere ut faciamus; quoad hoc ergo quod ipse facit, potest creatura uti ut instrumento, quia secundum eam rationem non involvitur repugnantia, cum ille sit influxus agentis extrinseci, a quo non sumit actus formaliter quod vitalis sit, sed effective tantum; in quo genere potest Deus per creaturam facere quod se solo facit. Et eadem ratione potest Deus per se supplere in actu vitali concursum speciei intelligibilis, vel habitus, quia actus non habet inde formaliter quod vitalis sit. Unde potest etiam illum concursum supplere per aliam creaturam ut per instrumentum; ergo et influxum, quem ipse adhibet, potest communicare cum creatura, utendo illa ut instrumento. Oportet ergo distinguere in actu vitali concursum illum præcisum, unde habet quod actus vitalis sit, seu (ut ita dicam) ut sit exercitium vitæ formaliter, et ad hunc non potest adhiberi extrinsecum vel inanime instrumentum; tamen, ea ratione qua actus vitalis requirit vel admittit alios concursus extrinsecos, qui dici possunt non vitales, nihil repugnat quod ad illum efficiendum adhibeatur extrinsecum instrumentum, etiam inanime. Et eadem ratione, supponendo posse Deum se solo producere totam entitatem actus vitæ, saltem extra subjectum in quo actu exerceat munus formæ vitalis, etiam poterit tunc talis actus fieri per quamcunque creaturam ut instrumentum Dei, quia, ut sic,

non pendet essentialiter a principio intrinseco, et, hoc secluso, aliunde non est regnantia. Et hæc sint satis de priori illimitatione hujus potentiae obedientialis.

111. De posteriori autem res est facillima ex dictis, nam hæc potentia nihil addit supra uniuscujusque rei entitatem; ergo non potest esse intensive aut entitative magis infinita, imo nec magis perfecta quam sit entitas, cui convenire dicitur. Neque hoc posterius repugnat illi priori illimitationi, quia illa non tam oritur ex perfectione entitatis, quæ hanc potentiam obedientialem habet, quam ex perfecta subjectione quam habet ad Deum, et ex infinito dominio et potestate Dei. Eo vel maxime quod omnis concursus, quem creatura in hoc modo efficiendi potest adhibere, est finitus et imperfectus, unde non commensuratur perfectioni effectus, sed modo concurrendi ipsius instrumenti, qui est per elevationem et subjectionem ad infinitam virtutem ut præcipue operantem. Et propter eandem causam non est inconveniens quod hæc potentia omnibus creatis entibus conveniat, sive perfecta, sive imperfecta sint; quia non commensuratur perfectioni eorum, nec convenit illis, nisi quatenus entia creata sunt, primo agenti subordinata, neque aliam proportionem aut habitudinem requirit cum effectu. Ex eadem autem radice provenit, ut hæc potentia obedientialis, seu hic modus agendi instrumentalis, non extendatur ad divinas et increatas relationes, quia supponit imperfectionem quæ illis convenire non potest, ut in 3 tomo, tractando de efficientia sacramentorum, iterum dicam. Denique ex eodem principio oritur, ut hæc potentia determinetur ad agendum juxta concursum principalis agentis, a cujus voluntate et auxilio potissimum pendet in agendo. Neque hoc est contra rationem potentiae activæ, quæ superiori agenti subordinatur, ut patet etiam in naturalibus, nam potentia progressiva, verbi gratia, activa est, et de se indifferens ad movendum hæc et illac, aut sursum vel deorsum; per voluntatem autem vel appetitum, ad hunc modum potius quam ad alium determinatur; ad hunc ergo modum intelligi potest in hac potentia, quamvis non oporteat in omnibus esse similitudinem, quia concursus divinus cum his instrumentis alterius rationis est, et ipse se accommodat his instrumentis juxta uniuscujusque rationem et exigentiam, secundum divinæ providentiæ sapientiam, infinitamque potentiam.

SECTIO VII.

Utrum hæc virtus miraculorum Christi se extendat ad effectus loco distantes.

1. Explicuimus quid sit hæc gratia miraculorum, et quomodo attingat effectus suos; nunc oportet nonnullas difficultates circa hoc occurrentes, et præcipue tres graviores, sigillatim tractare, ubi obiter explicabimus ad quos effectus se extendat hæc virtus. Prima ergo difficultas est, an indigeat humanitas Christi contactu physico, seu propinquitate locali ad rem aliam, ut circa illam possit miraculose operari. Et ratio dubii esse potest, quia propinquitas seu contactus est in omni agente physico necessaria conditio ad agendum, adeo ut Deus ipse illam requirat ad agendum per divinitatem suam; operari enim non potest nisi ubi est, ut in 1 p., q. 8, D. Thomas docet, et sumitur ex Paul., Act. 17, ubi inde colligit Deum non longe abesse ab unoquoque nostrum, *quia in ipso vivimus, movemur et sumus*; est ergo conditio omnino intrinseca, et necessaria omni agenti physico, seu omni causæ propriæ efficienti. Et confirmatur, nam divinitas operari non potest nisi ubi est præsens, idque non propter solam immensitatem, sed propter ipsam effectivitatem; ergo nec potest coramunicare humanitati, ut operetur ubi non est. Et confirmatur, quia non potest operari humanitas quando non existit, seu in res tempore distantes; ergo neque ubi non existit, seu circa res loco distantes.

2. In hac difficultate, quidam, propter rationes factas, existimant Christum per humanitatem suam tantum potuisse efficere miracula per contactum physicum, vel intra illam sphaeram, per quam diffundi poterat vox ejus, vel alia similis actio; unde, si interdum ultra hanc distantiam fiebat effectus, negant per veram efficientiam humanitatis fuisse factum, sed solum per moralem concursum, nisi fingamus aliquam realem qualitatem diffusam esse ab humanitate, usque ad locum ubi fiebat effectus, per quam instrumentaria virtus applicabatur. Quod tamen omnino gratis et sine fundamento diceretur, et non difficile impugnari posset ex supra dictis contra opinionem quæ virtutem hanc ponit in qualitate inhærente.

3. *Virtus miraculorum Christi ad effectus loco distantes extensa.*—Contraria tamen sententia mihi videtur probabilior, nimirum, hu-

manitatem Christi posse operari miraculose, ubi non est localiter præsens, etiamsi illud non attingat per se, nec per ullam virtutem realiter diffusam, sed solum per actionem, quia ibi effectus fit dependenter ab humanitate alibi existente. Quam sententiam tenent communiter Thomistæ hic, et Vega, lib. 7 in Trident., c. 14, dub. 1, et colligitur ex S. Thoma, q. 56, art. 1, ad 3, ubi ait contactum virtutalem sufficere ad hanc efficientiam, propter infinitam virtutem divinitatis. Et probari potest, quia Christus Dominus eodem modo operabatur hæc miracula in locis distantibus, sicut in propinquis. Deinde, quia nulla ostenditur repugnantia in hoc modo operandi, quia illa conditio, scilicet, ut agens et passum sint simul, juxta probabilem sententiam gravium auctorum, non est simpliciter necessaria ad agendum, etiam in agentibus naturalibus. Et quamvis demus ex natura rei esse necessariam, tamen, cum non sit per se neque intrinsece requisita in ipso principio agendi, neque in actione, nulla est ratio cur etiam de potentia absoluta necessaria sit. Quod ita confirmatur, nam Christus, tangendo, verbi gratia, infirmum, sanabat illum; sed ille contactus nullam virtutem seu efficaciam addebat humanitati Christi; ergo poterat etiam sine illo eundem effectum facere. Dicere enim illum contactum esse conditionem de potentia absoluta ita necessariam, ut sine illa non possit fieri effectus, incredibile est, cum nulla repugnantia aut contradictio in hoc appareat; et simile est de voce Christi, quando per illam operabatur miracula; quis enim credat oportuisse ut realiter perveniret usque ad infernum, seu sinum Abræhæ, ut inde animam Lazari revocaret? aut, cum dixit, Joan. 4: *Vade, filius tuus vivit*, fuisse necessarium ut vox illa perveniret usque ad locum in quo erat filius reguli, ut per illam, sanitatem ei præstare posset? Unde Gregor., hom. 28 in Evang., notat regulum illum imperfectam fidem habuisse, eo quod corporalem præsentiam Domini requireret, ut filium suum sanare posset.

4. *Responsio ad argumentum.*—*Simultas localis agentis et passi, quo modo necessaria sit ad actionem.*—Ad rationem ergo dubitandi in principio positam responderi solet, ad agendum necessarium esse ut principale principium actionis attingat effectum, vel per se ipsum, vel per instrumentum; quia ergo divinitas Christi est principale principium harum actionum, et illa est ubique, ideo per

humanitatem potest illas efficere, etiam ubi humanitas non est. Sed contra hanc responsionem urgeri potest, quia actio, quæ fit per instrumentum, proxime ab illo pendet, alias instrumentum nihil efficeret; ergo, si contactus necessarius est, maxime in ipso instrumento, alias pari modo dici posset causas secundas naturales non requirere hunc contactum, quia Deus, qui cum illis concurret, et suo modo per illas operatur, ubique est. Respondetur tamen hanc conditionem non esse essentiali actioni, seu virtuti agendi, sed requiri interdum juxta proportionem virtutis activæ; agentia enim naturalia, quia habent finitam virtutem, et imperfectum ac determinatum agendi modum, illam conditionem fortasse requirunt; Deus vero, non ex indigentia virtutis agendi, sed ex immensitate sua, et ex infinita perfectione habet, ut non operetur nisi ubi est, tum quia non potest non ubique esse; tum etiam quia sicut in esse, ita et in operari perfectissimum modum sibi vendicat. At vero instrumenta Dei neque agunt per potentiam naturalem, ut inde limitentur ad agendum per contactum, neque habent tam perfectum modum existendi vel operandi, ut ex hac parte illis repugnet operari ubi non sunt; et ideo hoc illis communicari potest per infinitam Dei virtutem cui obediunt, et in qua principaliter nituntur in actione sua. Et per hoc patet ad primam confirmationem; ad secundam vero dicetur sectione sequenti.

SECTIO VIII.

Utrum hæc gratia miraculorum se extendat ad operandum effectus tempore distantes, seu ad efficiendum per instrumentum actu non existens.

1. *Humanitas Christi efficienter operari non potuit ante existentiam suam.* — Causa efficiens requirit realem existentiam ad agendum. — Hæc est secunda difficultas hujus materiæ, et oritur ex duplici capite. Primum est de effectibus gratiæ, qui tempore antecesserunt Christi humanitatem, seu incarnationem, quos certum est manasse a Christo homine, ut a causa meritoria; difficultas vero est, an ab illo etiam manaverint ut a causa efficiente, ita ut humanitas Christi fuerit physicum instrumentum, per quod Deus effecerit gratiam in hominibus qui ipsum præcesserunt. Quidam enim Theologi hoc affirmare voluerunt, inter quos est Capreolus, in 4, dist. 13, q. unica, art. 3, ad argum. contra 1 concl., circa finem; et Sotus, in 4, dist. 1, q. 2, art. 3,

et in fine totius 4, qui nullo fundamento nituntur. Sotus enim solum allegat quædam testimonia Pauli, ad Roman. 3, et sæpe alias, dicentis, antiquos Patres fuisse justificatos in fide Christi; ex quo non potest colligi efficientia physica, sed solum quod, propter meritum Christi prævisa, gratia antiquis Patribus collata sit, et ideo fides ejus fuerit semper necessaria ad illam justitiam consequendam; repugnat autem hæc sententia cum D. Thomæ doctrina, infra, q. 62, a. 5 et 6, ubi negat passionem Christi, antequam facta esset, potuisse efficienter operari per sacramenta veteris legis, quia causa efficiens non potest esse duratione posterior quam effectus, et reliqui omnes discipuli D. Thomæ in hoc illi consentiunt. Et ratio clara est, quam ipse D. Thomas tetigit, quia causa efficiens requirit realem existentiam, ut efficere possit; sicut enim causa finalis requirit saltem esse apprehensam, ut in suo genere causet, et implicat finem causare nisi saltem apprehensus, ita causa efficiens requirit esse actualis existentia, ut efficere possit. Quod imprimis patet ex communi omnium philosophorum consensu, imo ex communi conceptione omnium hominum; nam cum efficere, sit dare esse reale per veram actionem et influxum realem, nec mente concipi potest quomodo talis actio manet et pendeat ab eo quod nondum est. Unde arguitur secundo, quia efficere aliquid, includit dependentiam realem effectus a causa; dependere autem realiter, intrinsece includit ut id, quod dependet, existere non possit sine alio; id enim, quod existere potest, etiamsi aliud non existat, non potest dici vere dependere ab illo; in quo enim consistet hæc dependentia? implicat ergo dicere effectum dependere a causa sine qua esse potest, et existere antequam illa existat, loquendo de propria et physica dependentia in genere causæ efficientis. Tertio hic habet locum argumentum illud, quod causa vel instrumentum agere non potest sine virtute agendi; res autem, quæ non existit, nullam virtutem agendi habet, quia nihil est; unde nec potentiam naturalem habet, nec obedientialem, quia hæc fundari debet saltem in entitate rei, unde neque elevari potest, neque moveri a primo agente, nec concursus recipere; quomodo enim hæc cadere possunt in id quod est nihil? Quarto denique ab inconvenienti, nam alias sequitur posse creaturam assumi ut reale et physicum instrumentum ad sui creationem vel productionem; nam si

aliqua specialis repugnantia in hoc intercedit, maxime quod supponeretur existens antequam esset producta; sed hoc non sequitur juxta hanc sententiam, quæ affirmat potuisse humanitatem Christi esse physicum instrumentum, antequam existeret; consequens autem est plane falsum, et contra omnes, et expresse contra D. Thomam in hac quæst., art. 2.

2. Sed dicunt aliqui Christi humanitatem non potuisse efficere gratiam antiquorum Patrum secundum suum esse reale, quia illud nondum habebat, ut bene probant argumenta facta; effecisse tamen illam secundum esse apprehensum quod habebat in fide credentium, sicut nonnulli Philosophi dicunt, obiectum apprehensum movere efficienter voluntatem. Sed hæc sententia, si ejus sensus tantum sit, Deum usum fuisse fide Christi tanquam instrumento physico ad efficiendam gratiam in anima, non est quidem impossibile, ut per se constat; non est tamen vera neque admodum probabilis, tum quia nullo fundamento probabili nititur, sed prorsus divinatur; tum etiam quia nunc, quando homo justificatur per dispositionem propriam sine sacramento, gratia non fit efficienter ab actu fidei vel charitatis, ut constat ex materia de gratia et de charitate; et tamen etiam nunc justificatur homo per fidem Christi, et perfectius quam antea.

3. Quod ergo ad hanc primam partem hujus difficultatis attinet, dicendum est Christi humanitatem non fuisse instrumentum physicum ad aliquod opus efficiendum prius quam existeret, et unita esset Verbo; quia hoc implicat apertam contradictionem, ut ostensum est. Nec mirum est, quod, sicut illa humanitas, antequam existeret, non habuit gratiam prophetiæ, nec gratiam linguarum, vel aliam quamcunque gratis datam, aut gratum facientem, ita nec habuerit gratiam sanitatum vel operationum; eadem enim est ratio de omnibus, quia existentia est omnium fundamentum, unde non magis pertinet ad talis humanitatis perfectionem habere talem gratiam antequam existit, quam existere antequam existat.

4. Quod vero Sotus supra significat, Christi humanitatem jam existentem effecisse omnem gratiam, quæ prius data erat antiquis Patribus, licet aliquo sensu possibile sit, est tamen incertum, et ad præsentem disputationem non pertinens. Quod enim illa gratia, jam semel facta, per Christi humanitatem de-

nuo fiat illam actione qua primo producta fuit, impossibile est; quia illa gratia, et actio per quam fuit producta, independens fuit a Christi humanitate toto anteriori tempore. Impossibile autem est ut res, prius existens sine dependentia ab aliqua causa, incipiat ab illa dependere, sine aliqua mutatione, saltem in ipsa actione, quia, si pendere incipiat, mutatur secundum dependentiam, quæ est per actionem; ergo necesse est saltem actionem esse diversam. Denique, si jam res semel producta est, et existit, simpliciter impossibile est denuo produci per aliam causam. Non est autem impossibile ut tota gratia antea producta sine Christi humanitate, inceperit effective conservari per humanitatem jam existentem, et nova actione conservantem qualitatem alia actione prius productam, quia in hoc nulla est repugnantia; tunc enim non causaret humanitas antequam existeret, neque effectus, ut ab illa est, tempore antecederet, sed comitaretur tantum; et ideo dixi hujusmodi efficientiam ad præsentem difficultatem nihil pertinere. Est tamen incerta hæc efficientia, quia, cum illa gratia jam esset producta, et sufficienter conservetur per eandem permanentem actionem, per quam producta est, non videtur necessarium ponere illam mutationem actionis, et novam conservationem, præsertim quia etiam de tota gratia, quæ in lege nova communicatur, etiamsi per Christi humanitatem, et ejus sacramenta fiat, incertum valde est an semper in conservari pendeat ab efficientia physica humanitatis. Et fortasse non est necessarium, quia non oportet gratiam illam quasi miraculoso modo semper existere, neque habere aliam dependentiam, præter illi connaturalem.

5. Secundum caput hujus difficultatis est de humanitate Christi jam quidem existente, operante tamen per actiones, vel passiones quæ in ea aliquando fuerunt, sed jam non sunt, ut fuerunt passio, mors, resurrectio, ascensio, et similes. Sunt enim quidam Theologi, qui volunt non solum humanitatem Christi secundum se habere virtutem ad efficiendam in nobis gratiam, resurrectionem, vel similes effectus, sed etiam posse uti actionibus vel passionibus suis jam præteritis, tanquam physicis instrumentis ad eosdem effectus; quam sententiam defendunt Capreolus etiam in 3, dist. 14, q. 1; et Sotus in 4, dist. 1, q. 5, art. 4, quibus videtur favere D. Thomas multis in locis, agens de passione et aliis